

İSTİSNA SİYASETİ İLE HUKUK ARASINDA: ABD-İSRAİL ORTAKLIĞINDA İRAN SAVAŞI

Amerikan Başkanı Donald J. Trump'ı 2024 seçimlerinde 77,3 milyon oyla yeniden Beyaz Saray'a taşıyan seçmen kitlesi, Washington'daki yerleşik düzenin artık işlemediği kanaatine varmış ve köklü bir değişim talep etmişti. 2026'nın ilk üç ayı geride kalırken, bu değişim talebinin yalnızca iç siyaseti değil, Amerika'nın dış politika anlayışını ve uluslararası düzenle kurduğu ilişkiyi de köklü biçimde dönüştürdüğü görülüyor.

Bu dönüşüm, yeni bir yönetimin politika değişikliğinin ötesine geçen, Trump'ın kurumları, teamülleri ve uluslararası hukuku bağlayıcı çerçeveler olarak değil, gerektiğinde aşılabilecek engeller gibi gören yönetim anlayışı ile belirginleşiyor. Amerikan çıkarı bu yaklaşımda ortak akıl, istişare ve hukuki kayıtlarla değil, büyük ölçüde başkanın kişisel güç tasavvuruyla öne çıkıyor. Trump Amerika'sı, kendisini uluslararası düzenin bekçisi olarak konumlandırmanın ötesine geçerek, düzenin kurallarını bizzat zorlayan ve hatta açıkça alaşağı etmekten çekinmeyen bir aktöre dönüştü.

Müttefikleriyle ilişkilerinde de benzer bir eğilim dikkat çekiyor: Washington, uluslararası düzen üzerinde etkili olacak kritik kararlarda dahi koordinasyon ve istişareyi öncelemektense, belirleyici gücü kendi elinde toparlayarak ittifak ortaklarını giderek daha zora sokan ve etkisiz kılan bir konuma sürüklüyor. Üstelik, İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzen, bütün kusurlarına ve uğradığı ihlallere rağmen, Batı ittifakı bir bütün ve bilinçli olarak BM Şartı ve uluslararası hukukla bağını koparmadı. Bugün ise özellikle Washington'ın attığı adımlar, yalnızca mevcut düzenin daha da aşınmasını değil, onun yerine nasıl bir sistemin kurulacağı sorusunu da ertelenemez biçimde gündemimize yerleştirdi.

Tam da bu nedenle mesele yalnızca İran savaşı ile sınırlı bir mesele değildir. Mesele, BM Şartı'nda açıkça yer alan kuvvet kullanma yasağının istisnalarının kim tarafından, hangi

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1498>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

ölçütlerle ve ne ölçüde genişletilmesine karar verildiği; pratikte yaşanan bu durumun emsal olarak kabul görmesi halinde nasıl bir dünya düzenini oluşturmaya rıza gösterdiğimizdir. Daha açık bir ifadeyle mesele, hukukun istisnayı sınırlayan çerçeve olmaktan çıkıp, istisnanın hukuku belirlediği bir düzene doğru sürüklenip sürüklenmediğimizdir. Venezuela'da görevdeki bir devlet başkanının askerî güç kullanılarak yakalanması ile İran'a karşı BM Güvenlik Konseyi yetkisi olmaksızın başlatılan savaş, bu bakımdan birbirinden kopuk değil; aynı siyasî yönelimin iki ayrı tezahürüdür.

Maduro Operasyonu: Trump'ın Uluslararası Düzeni Tanımaz Müdahale Biçimi

Trump'ın kural bazlı düzene yönelik tavrı, Venezuela'da devlet başkanını doğrudan hedef alan müdahalesiyle somutlaştı. Amerikan askerleri 3 Ocak'ta Maduro çiftini başkent Karakas'ta bir askeri kompleks olan Fuerte Tiuna'da yakaladılar ve gün doğmadan Amerika'ya doğru ülkeden çıkardılar.² Maduro çifti, 5 Ocak'ta New York'ta hâkim karşısına çıktı ve suçlamaları reddetti. Amerikan savcılar ise 25 sayfalık iddianamede, suçlamaların en az 1999'a kadar uzandığını; Maduro'ların yıllara yayılan bir kokain kaçakçılığı ağı içinde yer aldığını ileri sürdüler.³ Ancak bu isnatların ağırlığı, yabancı bir devletin görevdeki bir lideri askeri güç kullanarak ele geçirip kendi ceza yargısı önüne çıkarmasını tek başına meşrulaştırmıyor.

Nitekim BM Genel Sekreteri António Guterres, operasyonun 'tehlikeli bir emsal' oluşturduğu uyarısında bulunurken, BM Genel Kurulu Başkanı Annalena Baerbock da BM Şartı'nın 'isteğe bağlı bir belge olmadığını' vurguladı. Baerbock, Şart'ın 2. maddesinin 4. fıkrasının, ABD dâhil tüm üye devletlere, herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı kuvvet tehdidinde bulunmama ve kuvvet kullanmama yükümlülüğü getirdiğini hatırlattı.⁴ Üstelik, teamül hukukunda görevdeki devlet başkanlarının yabancı ceza yargısı karşısında kişisel dokunulmazlıktan yararlandığı genel olarak kabul edildiğinden, Maduro'nun güç kullanılarak ABD yargısı önüne çıkarılması yalnızca BM Şartı'nın kuvvet kullanma yasağı bakımından değil, devlet başkanı dokunulmazlığı bakımından da ayrıca ciddi hukuki bir sorun olarak ortaya çıktı.⁵

Ancak BM yetkilileri dışında, özellikle ABD müttefikleri cephesinde tepki sınırlı ve çekimser kaldı. Görülen o ki, BM Şartı'yla açıkça gerilim içinde olan ve uluslararası hukuk bakımından ciddi biçimde tartışmalı bu yaklaşım karşısında Batı ittifakının liderleri, Trump'ı rahatsız edecek açık ve sert bir tutum almaktan özellikle kaçındılar. Bunda şüphesiz Maduro'nun siyaseten kolayca sahiplenilebilecek bir figür olmamasının payı bulunabilir. Şöyle ki, Fransa Devlet Başkanı Emmanuel Macron, ABD'nin Maduro'yu yakalamak için kullandığı "yöntemin" Fransa tarafından "ne desteklendiğini ne de onaylandığını" belirtirken, Maduro'nun bir diktatör olduğunu ve gidişinin "Venezuelalılar için iyi bir haber" olduğunu söyledi.⁶ Almanya Başbakanı Merz de net bir açıklama yapmaktan imtina etti. "ABD müdahalesine ilişkin hukuki durum karmaşık. Bunu değerlendirmek için zaman ayırıyoruz," diyen Merz, devletler arası ilişkilerde uluslararası hukuk ilkelerinin uygulanması gerektiğini de ekledi. "Venezuela'da şu anda siyasi

² Tiffany Wertheimer ve BBC Visual Journalism team, "From Caracas 'fort' to New York court: Maduro's capture in pictures and maps," BBC, 4 Ocak 2026 <https://www.bbc.com/news/articles/c5yvxn1w1pzo>

³ Donovan Slack, Grace Eliza Goodwin ve Kayla Epstein, "What is Maduro charged with and what is the evidence?", BBC, 6 Ocak 2026 <https://www.bbc.com/news/articles/cwyndngqey5o>

⁴ UN News, "US actions in Venezuela 'constitute a dangerous precedent': Guterres," United Nations, 3 Ocak 2026 <https://news.un.org/en/story/2026/01/1166698>

⁵ "Chapter VI Immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction," United Nations, <https://legal.un.org/ilc/reports/2022/english/chp6.pdf>

⁶ France24, "Macron says France 'does not approve' of US method to overthrow Maduro," France24, 5 Ocak 2026 <https://www.france24.com/en/france/20260105-macron-says-france-does-not-approve-of-method-us-used-to-overthrow-maduro>

istikrarsızlık olamaz. Seçimlerle meşrulaştırılmış bir hükümete düzenli bir geçişin sağlanması önemlidir.”⁷ Almanya Dışişleri Bakanı Waidephul da adeta Maduro’nun kendi sonunu hazırladığını savundu. “Maduro adaletsiz bir rejim yönetti; 8 milyon insan ülkeyi terk etti. Siyasi tutuklular var,” diyen bakan, Maduro’nun ülkenin meşru olarak seçilmiş başkanı olmadığını ve ABD’nin jeopolitik çıkarlarının da saldırıda rol oynadığını söyledi.⁸ AB Dışişleri Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas da benzeri bir temkinlilik içinde genelgeçer bir şekilde uluslararası hukuka uyulması çağrısında bulunmakla yetindi. Kallas, Venezuela halkının iradesine saygı duymanın Venezuela’nın demokrasiyi yeniden tesis etmesinin tek yolu olduğunu belirtti.⁹

Ancak Batı ittifakının liderleri için daha belirleyici etken muhtemelen daha geniş bir siyasî hesapta gizliydi: 28 Şubat 2025’te Volodimir Zelenski’nin Beyaz Saray’da yaşadığı gerilim ve görüşmenin kısa kesilmesi, müttefik başkentlere Trump’la karşı karşıya gelmenin taşıdığı riskleri açıkça gösterdi. Nitekim Trump, Amerika’nın çıkarı adına NATO müttefikleri Danimarka’nın egemenliği altındaki Grönland’ı¹⁰ almaktan ve “en güzel kelime”¹¹ dediği tarifeleri “bizi cehennem gibi zengin yapacak” diyerek tek taraflı ve hukuken tartışmalı bir baskı aracı olarak kullanmaktan geri durmayan bir lider. Bu nedenle Batılı liderlerin, hukukî itirazlarını açık bir siyasî meydan okumaya dönüştürmek yerine, Trump’ı kızdırmamaya dönük son derece ihtiyatlı bir dil benimsedikleri söylenebilir.

Müttefiklerin başkentlerinde büyüyen kaygıları doğrular biçimde Trump, 8 Ocak’ta New York Times’a verdiği demeçte uluslararası hukuka ihtiyaç duymadığını söyledi; kendisini durdurabilecek tek şeyin “kendi ahlakı” ve “kendi zihni” olduğunu ifade etti.¹² Bu sözler, yalnızca polemik değeri taşıyan bir çıkış değil, aynı zamanda izlenen dış politika çizgisinin meşruiyet anlayışını da en yalın şekilde açık ediyordu.

ABD-İsrail Ortaklığında İran’a Karşı Savaşın Hukuki Çerçevesi

Venezuela operasyonundan 56 gün sonra, 28 Şubat’ta ABD ve İsrail bu kez İran’a yönelik, tercihten doğan bir savaşı başlattı. Cenevre’de İran’ın nükleer programına ilişkin müzakereler sürerken Trump yönetimi, ne uluslararası hukuk bakımından meşruiyet zeminini sağlayacak BM Güvenlik Konseyi’nden bir yetki aradı ne de iç hukuk bakımından Kongre’den bir savaş yetkisi istedi. Harekatın başlamasıyla birlikte sosyal medyada paylaştığı video mesajında Trump, İslam Devrimiyle birlikte 444 gün boyunca Tahran’daki Amerikan büyükelçiliğinde esir alınan diplomatlardan başlayarak yılların biriken husumetini, Hamas’ın 7 Ekim 2023 İsrail saldırısı sonrası oluşan yeni paradigmayla birleştirerek, İran’ın asla nükleer güç olmasına izin vermeyeceğini söyledi.¹³ Trump aynı zamanda ‘imminent’, yani ‘an meselesi’ olduğu ileri sürülen bir tehditten söz etti. Buna rağmen Trump yönetiminin kurduğu hukukî ve siyasî çerçeve, 2003 Irak işgalinde ortaya konulan yakın bir saldırıyı savuşturmayla dönük bir “önleyici” – “pre-emptive” müdahaleden çok, daha geniş ve belirsiz bir tehdit tasavvuruna

⁷ Jens Thurau, “Venezuela: Germany hesitates to condemn US attack,” Deutsche Welle, 5 Ocak 2026 <https://www.dw.com/en/venezuela-germany-hesitates-to-condemn-us-attack/a-75399144>

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ James FitzGerald, “Why does Trump want Greenland and what could it mean for Nato and the EU?”, BBC, 22 Ocak 2026 <https://www.bbc.com/news/articles/c74x4m71pmjo>

¹¹ Rachel Treisman, “Word of the Week: Trump calls tariffs ‘the most beautiful word.’ Here’s its history,” NPR, 9 Nisan 2026 <https://www.npr.org/2025/04/09/nx-s1-5355661/tariffs-history-meaning>

¹² David E. Sanger, Tyler Pager, Katie Rogers ve Zolan Kanno-Youngs, “Trump Lays Out a Vision of Power Restrained only by ‘My Own Morality’,” The New York Times, 8 Ocak 2026

<https://www.nytimes.com/2026/01/08/us/politics/trump-interview-power-morality.html>

¹³ “Full text of US President Donald Trump declaring war on Iran,” The National, 28 Şubat 2026

<https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/02/28/full-text-of-us-president-donald-trump-declaring-war-on-iran/>

dayanan “engelleyici” – “preventive” bir savaş mantığına dayandı.¹⁴ Ki bunun uluslararası hukuk bağlamında daha sorunlu olduğu da bilinen bir gerçek.

Dahası, Trump, Haziran 2025'te Gece Yarısı Çekiç Operasyonu'nda Fordow, Natanz ve Isfahan'daki nükleer programı yok ettiğini yineledi. İran'ın tüm uyarıları göz ardı ederek, “sadece kötülük yapmak” istediğini, nükleer anlaşmaya varmak için önlerine konan her fırsatı geri çevirdiğini ileri sürdü.¹⁵ Halbuki hem Umman Dışişleri Bakanı Busaidi¹⁶ hem de İngiltere'nin ulusal güvenlik danışmanı Jonathan Powell¹⁷, görüşmelerde kayda değer ilerleme sağlandığını paylaştılar. Gerçi İngiltere Başbakanlık Ofisi Downing Street, Powell'in Cenevre'deki görüşmelere doğrudan katılmadığını açıkladı. Dahası, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Başkanı Rafael Grossi de savaşın hemen akabinde 4 Mart'ta İran'ın o anda nükleer bomba ürettiğine dair ellerinde hiçbir kanıt olmadığını, ancak yüksek düzeyde zenginleştirilmiş uranyum stoklarının ciddi kaygı yaratmayı sürdürdüğünü belirtti.¹⁸ Bunlara ek olarak, savaşın hemen ertesi günü Kongre personelinin bilgilendiren Pentagon yetkilileri, İran'ın ABD güçlerine ilk saldırıyı planladığına dair herhangi bir istihbarat bilgisine sahip olmadıklarını teslim ettiler.¹⁹ Kısacası Trump'ın ‘pek yakında’ diye siyasallaştırdığı tehdit anlatısı, ilgili hiçbir kurum tarafından aynı kesinlikte doğrulanmadı.

Batı ittifakının liderleri, yukarıda değinilen nedenlerle Trump'ı rahatsız edecek ölçüde açık ve sert çıkışlardan kaçınırsalar da, İran'a karşı yürütülen savaş karşısında bütünüyle ve yekpare bir sessizliğe de gömülmüş değiller. BM Genel Sekreteri António Guterres, daha savaşın ilk gününde bütün devletlerin BM Şartı dâhil uluslararası hukuk yükümlülüklerine uyması gerektiğini açıkça hatırlattı; Şart'ın devletlerin toprak bütünlüğüne ve siyasî bağımsızlığına karşı kuvvet tehdidini ve kullanımını açıkça yasakladığını vurguladı.²⁰ Benzer biçimde İspanya Başbakanı Pedro Sánchez, 4 Mart'ta yaptığı açıklamada İspanya'nın çizgisini Ukrayna ve Gazze ile tutarlı biçimde tarif ederek, uluslararası hukukun çöküşüne, “dünyanın sorunlarını bombalarla çözebileceği” fikrine ve yeni bir Irak tekrarına karşı çıktığını duyurdu.²¹

Almanya Başbakanı Friedrich Merz, savaşın başlamasından yalnızca üç gün sonra Trump'la Beyaz Saray'da bir araya geldiğinde, bu ziyaretin zamanlaması konusunda talihsiz bir başlangıç yaptığını ve Trump'ı idare etme konusunda iyi bir seçeneğinin olmadığını belki baştan biliyordu. Nitekim İran söz konusu olduğunda, savaşın BM Şartı ve uluslararası hukukla açık gerilimini ikinci plana iten bir tutum benimsedi. Ancak Almanya, İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzen içindeki tarihsel rolünün ve bu düzenin hukukî temellerinin ağırlığını

¹⁴ Richard Haas, “Trump's Risky War of Choice in Iran,” Project Syndicate, 1 Mart 2026 <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-reckless-war-of-choice-in-iran-by-richard-haas-2026-03>

¹⁵ “Full text of US President Donald Trump declaring war on Iran,” The National, 28 Şubat 2026 <https://www.thenationalnews.com/news/mena/2026/02/28/full-text-of-us-president-donald-trump-declaring-war-on-iran/>

¹⁶ “Full Transcript: Omani Foreign Minister Badr Albusaidi tells ‘Face the Nation’ a U.S. – Iran deal is ‘within our reach’”, CBS News, 27 Şubat 2026 <https://www.cbsnews.com/news/full-transcript-omani-foreign-minister-badr-albusaidi/>

¹⁷ Patrick Wintour ve Julian Borger, “UK security adviser ‘attended’ US – Iran talks and judged deal was within reach,” The Guardian, 17 Mart 2026 <https://www.theguardian.com/world/2026/mar/17/uk-security-adviser-attended-us-iran-talks-and-judged-deal-was-within-reach>

¹⁸ “IAEA says no evidence Iran is building a nuclear bomb,” Middle East Monitor, 4 Mart 2026 <https://www.middleeastmonitor.com/20260304-iaea-says-no-evidence-iran-is-building-a-nuclear-bomb/>

¹⁹ Phil Steward ve Hümeysra Pamuk, “Pentagon tells Congress no sign that Iran was going to attack US first, sources say,” Reuters, 2 Mart 2026 <https://www.reuters.com/world/us/pentagon-tells-congress-no-sign-that-iran-was-going-attack-us-first-sources-say-2026-03-02/>

²⁰ “Middle East Live: UN Security Council meeting in emergency session over Iran,” United Nations, 28 Şubat 2026 <https://www.un.org/en/middle-east-live-un-security-council-meeting-emergency-session-over-iran>

²¹ Carlos E. Cue, “Spain's Pedro Sanchez, on the US and Israeli attack on Iran: ‘No to war, we are not going to be complicit’”, El Pais English, 4 Mart 2026 <https://english.elpais.com/international/2026-03-04/pedro-sanchez-on-the-us-and-israeli-attack-on-iran-no-to-war-we-will-not-support-this-disaster.html>

hızlı bir şekilde anımsadı. Sanchez'in çıkışına en somut ve en güçlü destek Almanya'dan geldi. 24 Mart'ta Alman Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier, bu savaşın "uluslararası hukuka aykırı" olduğunu ve "siyasî açıdan felaket bir hata" teşkil ettiğini söyledi.²² Bu çıkış, yalnızca Almanya hükümetinin şimdiye dek izlediği ihtiyatlı çizgiden ayrıştığı için değil; daha önce fısıltıyla geçilen hukukî teşhisin artık daha yüksek sesle dile getirilmeye başlandığını gösterdiği için de dikkat çekicidir.

Yine de bu istisnalar, Batı ittifakı liderlerinin savaşın gidişatına doğrudan etki edebileceklerini gösterir bir role sahip olduklarını göstermemektedir. Asıl dikkat çekici olan, Batı ittifakının tüm bileşenlerinde, Rusya söz konusu olduğunda kolaylıkla kurulan "açık hukuk ihlali" dilinin, Washington ve Tel Aviv söz konusu olduğunda çok daha temkinli, çok daha örtülü ve çok daha siyasi çekincelerle sarmalandığı bir biçime bürünmesidir. Başka bir deyişle, sorun yalnızca Trump'ı idarede yaşanan sıkıntılar değil; hukukun kim tarafından ihlal edildiğine bağlı olarak değişen yaklaşımdır. Ve tam da bu nedenle, seçicilik yalnızca ahlakî bir problem değil; bizzat normun kendisini aşındıran bir meseledir.

Buradan hareketle, ABD ve İsrail'in tercihten doğan bu savaş için öne koydukları argümanı bir kez daha toparlamak gerekirse: İran'ın geçmişte ABD ve İsrail'e doğrudan ve vekil güçler üzerinden saldırmış olması, İsrail'i yok etmeye dönük tekrarlanan niyet beyanları, nükleer silah kapasitesine eşige yaklaşması ve uzun menzilli taşıma kapasitesine sahip füzeler bulundurması. Tüm bu birleşimin artık soyut değil, özellikle İsrail açısından varoluşsal bir tehdit oluşturduğu ve bu nedenle saldırının "hukuka aykırı saldırı" değil, "engelleyici meşru müdafaa" olarak savunulabileceğini ileri sürülmektedir.²³ Tam da bu noktada evrensel hukuk ve standartlar söylemi ile pratikteki seçici tepki arasındaki çelişkiyi görünür hale getirmek önemli olabilir.

Birincisi, BM Şartı'nın 51. maddesi meşru müdafaaı "armed attack", yani fiilî bir silahlı saldırı istisnası olarak düzenler. Bu eşiği "hazırlık var", "kapasite artıyor" veya "niyet beyanı sertleşiyor" düzeyine indirmek, meşru müdafaa istisnasını saldırı yasağını aşındıracak ölçüde genişletir. Dolayısıyla, "yakın tehlike" ya da "imminent threat" bazı somut hallerde tartışılabilir olsa bile, bu kavramı salt şüpheye, kapasite birikimine veya genel tehdit algısına indirgemek hukuken savunulabilir görünmemektedir. Aksi takdirde, kuvvet kullanma yasağının eşiği fiilen ortadan kalkar.

İkincisi, böyle bir saldırıyla ilgili ileri sürülen "yakın tehlike" iddiasının ispat yükü bütünüyle saldıran tarafa aittir. Başka bir deyişle, İran'ın "yakın ve somut" bir saldırı hazırlığında olduğunu, buna karşı kuvvet kullanımının zorunlu hale geldiğini ve başka çare kalmadığını göstermek ABD ve İsrail'in yükümlülüğüdür. Saldırıya uğrayan tarafın, "ben yakın tehdit oluşturmuyordum" diyerek olumsuz bir olguyu ispatlaması beklenemez. Bu noktada, özellikle 2003 Irak örneği hâlâ hafızalardadır. O dönemde ABD, Irak'ın 11 Eylül 2001 saldırılarıyla bağlantılı olduğunu, ayrıca sahip olduğu iddia edilen kitle imha silahları nedeniyle Amerika'ya veya Amerikan çıkarlarına karşı tehdit oluşturabileceğini ya da bu silahların teröristlerin eline geçebileceğini ileri sürerek askerî güç kullanımını gerekçelendirmişti. Ancak zaman içinde bu iddiaların asılsız olduğu ortaya çıktı. Bu nedenle İran örneğinde de — rejimin bütün "direniş" söylemi ABD ve İsrail'e yönelse bile — saldırıya dayanak yapılan iddianın ispat yükünün önemi

²² Terry Martin ve Max Hofmann, "German president: Iran war violates international law," Deutsche Welle, 24 Mart 2026 <https://www.dw.com/en/german-president-iran-war-violates-international-law/video-76513623>

²³ Deborah Chambers, KC, "Iran and the question international law no longer avoid," New Zealand Herald, 8 Mart 2026 <https://www.nzherald.co.nz/business/iran-and-the-question-international-law-can-no-longer-avoid-deborah-chambers/premium/XNUOAAANZ7FEHBASHODL4566GAU/>

bir kez daha belirginleşmektedir. İran'ın vekil aktörlerle ilişkisi, sert söylemi veya nükleer kapasite eşiğine yaklaşması, tek başına kuvvet kullanımını hukukileştiren yeterli delil sayılmaz.

Üçüncüsü, vekâlet savaşı ile doğrudan saldırı arasındaki ayrımı yapmak kaçınılmazdır. Mevcut uluslararası hukuk normlarında, İran'ın vekâlet savaşı yürüttüğü iddiası saldıran tarafa "ülkeyi bombalama" ya da "liderlik kadrosunu öldürme" yetkisi vermez. Bu husus hukuken önemlidir. Bir devletin düşmanca nüfuz kullanması, vekil grupları desteklemesi veya tehditkâr bir strateji izlemesi ile, o devlete karşı derhal ve doğrudan kuvvet kullanmayı meşru kılacak yakın, somut ve kaçınılmaz bir silahlı saldırı arasında otomatik bir eşdeğerlik kurulamaz.

Dördüncü olarak, mesele yalnızca saldırının kendisi değildir; siyasi liderliğin doğrudan hedef alınması da ayrıca sorunludur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen teamül hukuku ile uluslararası insancıl hukukun temel yaklaşımı, savaşın nihai amacını siyasetin bütünüyle tasfiyesi değil, eninde sonunda yeniden bir müzakere zeminine dönülmesi olarak kabul eder. Bu nedenle, "masaya oturacak kişilerin" hedefli biçimde öldürülmesi, açık bir yazılı yasak maddesine dayanmıyor olsa bile, savaş sonrası normatif düzende yerleşmiş teamüllerle bağdaşmaz. Dolayısıyla, "varoluşsal tehdit" söylemi siyasi liderliği hedef alan öldürmeleri kendiliğinden meşrulaştırmaz.

Son olarak, ABD-İsrail ortaklığında İran'a karşı yürütülen bir savaşın önceliği rejim değiştirmek ise ve bu durum hukuken savunulabilir, olağan veya sıradan bir savunma refleksi gibi sunuluyorsa, bu yalnızca İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan düzenin işlevsizleştiğini değil, uluslararası sistemi Vestfalya öncesi "güçlünün hukuku" anlayışına doğru geri götürür. Hâliyle, İran'ın baskıcı, otoriter ya da kendi halkına kötü davranan bir rejim olması, dışarıdan askerî müdahale için tek başına bağımsız bir hukukî temel oluşturmaz. Zira bu kapı bir kez aralandığında, uluslararası hukuk saldırıyı sınırlayan bir çerçeve olmaktan çıkar ve güç siyasetine tâbi bir araca dönüşür.

Ezcümle, mesele İran rejiminin ne kadar kötü olduğu değildir. Mesele, öyle olduğu kabul edilse bile, hukukun yerini istisnanın hangi noktada aldığına, buna kimin karar verdiğine ve en önemlisi bunun emsal hâline gelmesi durumunda düzenin kaosa sürüklenmeyeceğinin garantisini hukukun dışında aramaya ne kadar hazır olunduğuna ilişkindir. Eğer bu sorulara verilen fiilî cevap artık BM Şartı değil de güçlünün tehdit algısıysa; o zaman tartıştığımız şey sadece bir savaş değil, savaş sonrası düzenin kodlarıdır.